

INSPIRE JAK

Już w blisko 100 wiadomościach opublikowanych w tym roku na Geoforum.pl padło słowo INSPIRE. Najważniejszym forum wymiany poglądów na temat dyrektywy była konferencja Komisji Europejskiej „INSPIRE jako ramy współpracy” zorganizowana w czerwcu w Krakowie (670 uczestników z 50 krajów!). Rok upływający pod hasłem INSPIRE podsumowała jubileuszowa XX Konferencja PTIP w Warszawie.

CZTERY ZESZYTY
„ROCZNIKÓW GEOMATYKI”

Od dyrektywy INSPIRE przez gaszenie pożarów z powietrza po użytkowanie sonarów skanujących – artykuły o tak szerokiej tematyce można znaleźć w czterech nowych zeszytach VIII tomu „Roczników Geomatyki”. Periodyk wydaje Polskie Towarzystwo Informatyki Przestrzennej. Zeszyty (3)39, (4)40, (5)41 i (6)42 ukazały się przy okazji XX Konferencji PTIP z cyklu „Geoinformacja w Polsce”. Numer 39 zawiera wszechstronny opis technologii budowy geoserwerów. Jest to opracowanie monograficzne dr. hab. Janusza Michalka przedstawiające wyniki badań na temat eksperymentalnego interoperacyjnego systemu geoinformatycznego udostępniania danych dla potrzeb hydrogeologii, spełniającego normy ISO i OGC.

Zeszyt 40 skierowano do uczestników warsztatów „Modelowanie danych przestrzennych” organizowanych w ramach konferencji. Zawiera on opis omawianych na kursie zagadnień związanych z aspektami teoretycznymi i praktycznymi modelowania danych przestrzennych ze szczególnym uwzględnieniem harmonizacji i integracji tworzonych zbiorów.

Pozostałe dwa zeszyty zawierają zbiór 29 referatów wygłoszonych podczas tegorocznej konferencji PTIP. Większość artykułów poświęcono zagadnieniom budowy i wykorzystania infrastruktury informacji przestrzennej – np. przetwarzaniu w chmurze w małopolskiej IIP czy analizie wytycznych INSPIRE w konfrontacji z potrzebami krajowej administracji publicznej. Sporo napisano o geoportalach, m.in. o metodach prezentacji kartograficznej w serwisie Geoportal.gov.pl. Nie zabrakło również ogólnych zagadnień geoinformatycznych, jak opracowywanie map cyfrowych czy metody szybkiego wytwarzania systemów informacji geograficznej. W obu zeszytach zamieszczono także kilka opracowań poruszających bardzo wąską i specjalistyczną tematykę. Za przykład mogą służyć artykuły o szacowaniu zasobów wód powierzchniowych czy o precyzyjnych zrzutach kapuły wodnej do gaszenia pożarów.

JK

KATARZYNA
PAKUŁA-KWIECIŃSKA

● JAK TO JEST Z TYM INSPIRE?

Z jednej strony w opublikowanych przez JRC w Isprze wynikach pierwszego monitoringu wdrażania dyrektywy INSPIRE Polska lokuje się w środku unijnej stawki. Z drugiej zaś Komisja Europejska pozywa nas do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z powodu niewprowadzenia pełnej transpozycji tej dyrektywy. Jak jest naprawdę? Zdaniem Jolanty Orlińskiej, głównego geodety kraju, kompletną transpozycję dyrektywy INSPIRE na grunt polski mamy już za sobą. Ustawa o infrastrukturze informacji przestrzennej obowiązuje od 7 czerwca br., ogłoszone zostały też dwa akty wykonawcze, trwa intensywne wdrażanie jej przepisów. Niemal natychmiast po wejściu w życie ustawy GUGiK odnotował ogromne zainteresowanie infrastrukturą oraz jej zasobami informacyjnymi. Zapotrzebowanie na dane w postaci elektronicznej jest duże zarówno ze strony administracji, jak i podmiotów gospodarczych – ocenia główny geodeta kraju.

Dominik Kopczewski z GUGiK przedstawił politykę urzędu ukierunkowaną przez krajowe i europejskie dokumenty programowe dotyczące IIP, takie jak „Raport Polska 2030”, „Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce do 2013 r.”, „Europejska Agenda Cyfrowa” czy wreszcie projekt rządowego programu działań w geodezji i kartografii 2010-2018. Ten ostatni dokument wyznacza mapę drogową budowy zbiorów danych państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego oraz zapewnienia do nich dostępu zgodnego z ideą społeczeństwa informacyjnego. Prace z tego zakresu są już w toku (projekty: Geoportal 2, GBDOT, TERYT2 czy ISOK).

● KTO SIĘ BOI DANYCH?

Dyrektywa INSPIRE zaczyna pozytywnie oddziaływać na tworzenie geoportali – twierdzą eksperci zaangażowani w ocenę projektów zgłoszonych do międzynarodowego konkursu Komisji Europejskiej „Najlepszych praktyk w budowaniu SDI w 2009 r.”. Zdezaktualizowane *Prawo geodezyjne i kartograficzne* było istotnym hamulcem rozwoju projektów SDI w Polsce ze względu na restrykcje w dostępie do danych. Eksperci z nadzieją patrzą w kierunku ustawy o IIP, ale oceniają, że nadal panuje u nas strach przed publikowaniem danych, w tym także metadanych (m.in. ze względu na ich jakość). W styczniu 2009 roku na 18 zgłoszonych do konkursu portali uruchomiono jeden serwer katalogowy, który zawierał zaledwie 10 rekordów metadanych! Świadomość w tym zakresie zmienia się powoli. Jednak najważniejszym problemem jest brak spójnego programu budowy NSDI dla całego kraju. Administracja publiczna, tworząc serwisy geoinformacyjne, działa bez koordynacji i uzgodnionych standardów. Jeśli te i inne wnioski – przedstawione przez zaangażowanego w organizację konkursu dr. Artura Krawczyka z AGH – zostaną potraktowane przez GUGiK poważnie, to może w kolejnych edycjach nasze geoportale będą zajmowały lepsze miejsca. Najwyżej oceniony portal z Polski – IKAR Państwowego Instytutu Geologicznego – uzyskał w klasyfikacji generalnej dopiero 32. lokatę (na 135 serwisów SDI z całej Europy).

● GEOLOG MOŻE?

Geoportal IKAR jest jednym z głównych elementów geologicznej infrastruktury informacji przestrzennej (pozaostałe to przeglądarki mapowe: Centralnej Bazy Danych Geologicznych, Mapy Geośrodowiskowej Polski oraz Państwowej Służby Hydrogeologicznej). PiG, który jest wy-

Przestrzennej z cyklu „Geoinformacja w Polsce”, Warszawa, 4-6 listopada

ŚNIEŻNA KULA

twórcą i opiekunem danych geologicznych, a jednocześnie jednym z liderów we wdrażaniu INSPIRE w naszym kraju, uruchomił projekt IKAR w 2007 r. i stale go rozwija. Geoportal ten integruje największe zbiorów danych przestrzennych instytutu, umożliwia wyszukiwanie informacji o zasobach w formie metadanych (serwer katalogowy – usługa CSW) i jej przeglądanie w formie przestrzennej (przeglądarka map). Profil metadanych INSPIRE i profil krajowy rozbudowano o elementy potrzebne do opisu danych geologicznych. W 2007 r. opracowano profil geologiczny, a w 2010 – hydrogeologiczny. Do tworzenia metadanych wykorzystuje się edytor MEDARD. Łącznie zgromadziło 2500 rekordów metadanych, z czego 800 załadowano już do bazy. Reprezentujący PIG Waldemar Gogołek przedstawił też pokrótce plany rozwoju systemu. W najbliższym czasie zostaną przygotowane i udostępnione usługi WMS i WFS dla nowych danych przestrzennych. Kilka dni przed konferencją uruchomiono przeglądarkę Mapy Geośrodowiskowej Polski dla 12 województw (trwają prace nad włączeniem pozostałych), a w przyszłym roku powstanie sklep internetowy do zamawiania danych z Centralnej Bazy Danych Geologicznych.

• CZEGO CHCĄ UŻYTKOWNICY?

Potrzeby i zachowania użytkowników geoinformacji badał w 2009 r. dr Małgorzata Gajos z Uniwersytetu Śląskiego. Ankietę skierowała do pracowników ODGiK-ów i innych ośrodków zajmujących się geoinformacją (administracja, lasy państwowe, jednostki badawczo-rozwojowe), a także do studentów uczelni kształcących w zakresie geoinformacji. Odpowiedziało 290 osób, w tym 158 kobiet i 132 mężczyzn. Wśród respondentów było 144 studentów oraz 146 pracowników. Częstotliwość korzystania przez nich z geoinformacji przedstawia się następująco: 34% robi to codziennie, 36% – kilka razy w tygodniu, 23% – kilka razy w miesiącu, a 7% – bardzo rzadko. Aż 86% respondentów woli korzystać z internetowych źródeł geoinformacji niż tradycyjnych. 71% odpowiedziało, że satysfakcjonujące ich źródła geoinformacji

są dostępne. Wskazywali jednak na liczne trudności i bariery w poszukiwaniu. Studenci twierdzili, że trudno zorientować się, jakiego rodzaju informacje można znaleźć w danym serwisie, pracownicy wskazywali na niesatysfakcjonujące działanie serwera, a obie grupy – na brak dostępu do interesujących ich treści. Zarówno studenci, jak i pracownicy najczęściej korzystają z map, zdjęć satelitarnych, lotniczych i ortofotomapy, a także wortalu i geoserwisów. Ciekawe, że najczęściej respondentów czyta dane bezpośrednio na ekranie monitora (73%), niektórzy pobierają je na dysk własnego komputera (55%) lub drukują (34%). Szczegółowe wyniki ankiety pokazują nie tylko, jak lepiej zaspokajać potrzeby użytkowników, ale także, jak lepiej i taniej projektować systemy geoinformacyjne.

• CO Z JAKOŚCIĄ DANYCH?

Temat wprowadzania w życie ustawy o IIP powracał podczas konferencji wielokrotnie. Dużo mówiono też o upowszechnianiu geomatyki, infrastrukturach geoinformacyjnych, bazach geodanych czy zastosowaniach tematycznych geoinformacji. Konferencja PTIP składała się z trzech modułów: warsztatów nt. metodyki i technologii budowy geoserwera tematycznego jako komponentu INSPIRE, warsztatów nt. modelowania danych przestrzennych oraz seminarium nt. aktualnych zagadnień geomatyki w Polsce. W trzydniowej imprezie licznie uczestniczyli m.in. studenci i doktoranci z kilku uczelni Warszawy, Wrocławia i Poznania. Publikacje referatów wypełniają pięć tomów „Roczników Geomatyki” (cztery już się ukazały – patrz ramka na stronie obok). Dobrze to świadczy o aktywności naukowej środowiska geoinformacyjnego, tym bardziej że wszystkie artykuły są recenzowane.

Warto jeszcze wspomnieć o końcowej dyskusji na temat jakości danych INSPIRE. Dokument powstał w jej wyniku (opublikowany w całości na stronie internetowej PTIP, skrót w ramce obok), będzie podstawą polskiego stanowiska przedstawianego do Komisji Europejskiej. Sprawa jest pilna i ważna dla państw członkowskich m.in. ze względów ekonomicznych. ■

WNIOSKI Z XX KONFERENCJI PTIP DOTYCZĄCE JAKOŚCI DANYCH INSPIRE

Uczestnicy dyskusji, w liczbie ok. 80 osób reprezentujących polskie środowisko INSPIRE, po zapoznaniu się z pytaniami zawartymi w rozdziale 6.1 dokumentu dyskusyjnego *KE Data Quality in INSPIRE: from requirements to metadata*, 2010-10-04, przyjęli następujące wnioski:

1. Wprowadzenie do specyfikacji danych INSPIRE szczegółowych wymagań jakościowych jest problemem, który należy rozpatrywać w jego aspektach prawnych, ekonomicznych i technicznych. Standaryzacja jakościowa jest wskazana, ale narzucenie nadmiernych wymagań pod tym względem może spowodować znaczne spowolnienie wdrażania dyrektywy oraz obciążenie państw członkowskich nieprzewidywanymi wcześniej kosztami wiążącymi się z pozyskiwaniem nowych danych.
2. Pod względem prawnym istotne jest, że dyrektywa INSPIRE nie powinna określać wymagań w odniesieniu do gromadzenia nowych danych (pkt 13 preambuły dyrektywy).
3. W przedstawionym przez Komisję dokumencie nie powinny pojawiać się obligatoryjne wymagania dotyczące jakości danych. Wszystkie wymagania względem jakości danych przestrzennych powinny być adresowane do krajów członkowskich ewentualnie jako rekomendacje.
4. Zadaniem pierwszoplanowym jest obecnie opracowanie kompleksowego modelu jakości danych (Data Quality Model – DQM) INSPIRE (...).
5. Na podstawie opracowanego, uzgodnionego i przyjętego w odpowiednim trybie kompleksowego DQM możliwe będzie racjonalne, dostatecznie uzasadnione określenie szczegółowych wymagań jakościowych dotyczących elementów jakości danych objętych tematami INSPIRE.
6. Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzenia, uznaje się, że nie należy włączać do specyfikacji danych INSPIRE wymagań obowiązujących w zakresie jakości przed uprzednim przyjęciem DQM. Jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach można rozważać celowość wprowadzenia zaleceń (...).